

Økologiske sprøjtemidler

”Fuchsia” - marts 2003

Af Kjeld Støttrup.

Bland dine egne sprøjtemidler mod plantesygdomme.

Nogle bander over det, andre jubler. Kendsgerningen er, at der stort set ikke længere findes sprøjtemidler mod skadedyr eller plantesygdomme til havebrugeren.

Hvad enten vi vil eller ej, skal vi allesammen til at være mere økologiske. Vi kan derfor finde de gamle husråd frem. Mange fra en tid da man klarede sig uden kemi. Derfor kan vi bruge naturen til at bekæmpe det, vi ikke vil have i vores kontrollerede natur.

En række planter egner sig i en bearbejdet form fortrinligt som sprøjtemidler. Når midlet sprøjtes på planterne styrker det enten planternes cellevæv, så skadedyrene opgiver at suge saft på bladene, eller det slår skadedyrene ihjel.

Først skal du have trukket saften ud af planterne. Det kan gøres enten ved udtræk eller ved afkog.

Ved udtræk lægger du de friske eller tørrede urter i blød i varmt vand i et døgn, og ved afkog gøres det samme, men det følges op med *20 minutters kogning ved svag varme*, samt efterfølgende afkøling under låg.

En ekstrakt laves med friske urter i vand. *De må ikke gære* og skal *højest* stå i tre døgn, hvorefter urterne sies fra.

Urternes indhold af virksomme stoffer kan svinge meget alt efter årstid og vejr, så nogle gange skal koncentrationerne være større end andre gange. Men man har mulighed for friske planter to gange i løbet af sommeren. Når de spirer frem om foråret. Og når kommunen har været rundt for at slå vejgrøfterne, da der så hurtigt spirer nye friske skud frem.

AGERPADDEROKKE er en af de bedste planter mod sygdomme. God mod svampesygdomme i jorden, mod meldug og næsten alle svampesygdomme på frugttræer, roser og prydræer.

Lav et afkog. Brug hele planten minus rod. Anvend *et kg* friske planter pr. 10 liter vand. Fortynd fem gange, inden du sprøjter.

REGNFANG dræber *insekter, myrer, knoporm, bladlus, kålsommerfuglelarver og æbleviklere*.

Brug den friske blomstrende plante minus rod. Lav et afkog af 300 gram pr. 10 liter vand. Brug det ufortyndet

RABARBER er god mod porremøl og bønnebladlus. Lav et udtræk af 500 gram blade til tre liter vand. Brug det ufortyndet på planterne.

TOMAT mod kållarver. Lav udtræk af skud og blade. To håndfulde knuses og trækker i 2 liter vand i 2 timer.

SKUMMETMÆLK mod svampesygdomme og bladlus. Bland en liter med en liter vand eller brug mælken ufortyndet. Skummetmælk kan også blandes med atamon mod svampesygdomme bl.a. i roser. Hvis det skal være rigtigt effektivt, bør man sprøjte stænglen også helt nede fra jorden af. Man bør sprøjte flere gange i en periode.

SÆBEOPLØSNING mod lus inde og ude.

- Enten 150 - 300 gram sæbe i 10 liter vand,
- eller den skrappe blanding til det store kollektiv: 40 gram brun sæbe blandes med 1/8 liter petroleum i varmt vand. Tilsæt 25 liter koldt vand, bland godt, og brug det ufortyndet. Det snupper også skjoldlus.
- Den tredje opskrift er 100 - 300 gram brun sæbe i en halv liter denatureret sprit, en barneskefuld kalk, en barneskefuld salt opløses i 10 liter vand og røres godt. Anvendes ufortyndet og er også virksom mod larver.

Man kan også eksperimentere sig lidt frem, prøv nogle af de metoder, mange har gode erfaringer med, og se, om man selv har heldet med sig. Så kan man give sine erfaringer videre til andre, nøjagtigt som når man udveksler gode madopskrifter.

Jeg har kun prøvet "Regnfang" og "Agerpadderokke".

Min erfaring med. Agerpadderokke og Regnfang:

Jeg hæftede mig især ved omtalen af agerpadderokken og regnfang, og muligheden af udtræk herfra, som især skulle være god mod utøj i vore fuchsia, samt meldug og andre svampesygdomme på roser.

Regnfang, stærkt aromatisk duftende (*Tanacétum vulgare*) er en almindelig vej- og gærdeplante og udmærker sig ved fjersnitdelte blade og gule, tætblomstrende kurve i en halvskaerm på de indtil meterhøje ris.

Udtræk fra regnfang er særlig egnet mod utøj, beviset får man allerede ved undersøgelse af de gule blomstrende kurve. Vi ved alle, hvordan den gule farve tiltrækker små irriterende småfluer, hvis man har en gul bluse på om sommeren. Men i de gule blomster på regnfang er der ingen utøj eller fluer.

Agerpadderokke (*Equisétum arvéense*) også kaldet juletræer eller rævehaler, er en meget almindelig ukrudtsplante med vildtkrybende rodstocke, et højst besværlig ukrudt, som er vanskelig at udrydde. Agerpadderokke er særlig egnet mod svampesygdomme på vore planter.

Da jeg har haft meget store problemer, med utøj i topkuddene af fuchsiaerne, har jeg lavet utræk af regnfang og agerpadderokken. Såvel ved at koge planterne, som ved utræk over 3 dage.

Min erfaring er, at udtræk over 3 dage er mest effektiv. Jeg tror man ved kogning, let kan få en lidt for høj temperatur og derved ødelægge noget af virkningen. Jeg mener, hvis man laver utræk ved kogning, skal man sprøjte oftere for at få den samme virkning.

Min opskrift er:

ca. 2 kg Regnfang (svarende til en 10 - 12 liters spand, plukket fuld)

ca. 2 kg Agerpadderokker. (uden rod)

ca. 50 liter 70 grader varm vand.

Klip planterne i en - to cm. længde (jeg bruger en gammel brødmaskine), kom dem i en balje med det varme vand. Rør rundt i urtesuppen de næste 3 dage, når du alligevel kommer forbi. Efter 3 dage er planterne faldet på bunden. Udtrækket må højst være over 3 dage, da det ellers let kan gå i gæring, og vil da være ubrugeligt.

Si planterne fra, og sprøjtevæsken er klar til brug, uden fortynding.

Jeg har sprøjtet, når der er opdaget angreb af topskudsmider. Planterne får en god omgang både oven på bladene og så vidt muligt under bladene. Man kan jo ikke se om det har hjulpet, før de nye skud spirer frem, men hvis I bruger det efter denne opskrift, så virker det. Og jeg mener, de nye skud bliver en smule kraftigere og måske lidt tættere imellem bladsættene. Jeg har hver gang brugt de to planter sammen. Det er muligvis ikke nødvendigt, da hver plante har hver sin virkning, men heller ikke skadeligt, og jeg har den teori, at ved angreb af utøj er der også en mulighed for svamp i forbindelse med ekskrementer.

Sommeren 2002, var for mange lig med rust i vore fuchsia. Her fik jeg angrebet stoppet, med det omtalte sprøjtemiddel. Nu ved jeg, hvilke planter det startede i, og de vil i god tid her i 2003, blive sprøjtet som forebyggelse, inden evt. angreb og den fugtige varme sætter ind.

Roser: Vi har i flere år døjet med stråleplet i vore roser, det startede også her i 2002. De blev også sprøjtet med det omtalte sprøjtemiddel. Her havde det også en god virkning, de nye blade blev kraftigere, større og grønnere end de første. Roserne blev sprøjtet ca. en gang om ugen, og de var det pæneste de har været i flere år. Her skal lige oplyses, at først angrebne blade faldt af; man kan ikke helbrede angrebne blade, men forsøge at redde de nye.

Jeg sprøjter altid om aftenen lige før duggen falder. Planterne har så hele natten til at optage sprøjtemidlet.

Fra en artikel den 17. juni 2001 i Århus Stiftstidende